Memorandum

Aan
Griffie Nijmegen

Registratienummer / datum
/ 11 januari 2024

Opgesteld door, telefoonnummer
XXXXXXX (geanonimiseerd)

Extra afschriften voor

Onderwerp
advies m.b.t. het inleidend verzoek referendum over raadsvoorstel gewijzigde vaststelling bestemmingsplan Nijmegen Waal Energie

---

Eind december 2023 heeft Tegengas Nijmegen een verzoek tot het houden van een referendum ingediend. Met dit referendum wil Tegengas Nijmegen de bouw van een nieuwe aardgascentrale in Nijmegen voorkomen.

Het referendum en het met het referendum beoogde doel geeft ons aanleiding de volgende opmerkingen te maken met betrekking tot de ontvankelijkheid van het verzoek.
De indieners van het verzoek tot het houden van een referendum hebben aangegeven dat hun doel is het voorkomen van de bouw van een nieuwe aardgascentrale in Nijmegen. Met dat doel richten zij zich tegen het raadsvoorstel gewijzigde vaststelling CHW-bestemmingsplan Nijmegen Kanaalhavens – 7 (Waal Energie).

In artikel 2 lid 2 van de Referendumverordening Nijmegen 2021 zijn besluiten genoemd die zijn uitgezonderd als onderwerp van een referendum. Wij zijn van mening dat lid 2 sub i, j en k van artikel 2 van toepassing zijn op het verzoek. Deze punten zullen we onderstaand bespreken maar alvorens daartoe over te gaan willen we de commissie verzoeken de ontvankelijkheid van de indieners te toetsen.
Het is ons niet geheel duidelijk of er sprake is van een organisatie (niet kiesgerechtigd) die verzoekt om een referendum of een groep kiesgerechtigden, zichzelf Tegengas noemende, die verzoekt om een referendum.

Artikel 2 lid 2 sub i: uitzondering van besluiten ter uitvoering van een besluit van een hoger bestuursorgaan of de wetgever waaromtrent de raad geen beleidsvrijheid heeft.

Met het raadsvoorstel wordt gecontinueerde uitvoering gegeven aan artikel 2.8.3 van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro), thans artikelen 5.156 e.v. van het Besluit kwaliteit leefomgeving (verder Bkl) waarin locaties voor elektriciteitsvoorziening zijn aangewezen waaronder inbegrepen voorliggende locatie in Nijmegen. Artikel 5.157 van het Bkl stelt dat “Voor zover een omgevingsplan van toepassing is op een locatie voor grootschalige elektriciteitsopwekking, laat het omgevingsplan grootschalige elektriciteitsopwekking toe, voorziet het omgevingsplan in voldoende ruimte daarvoor en bevat het omgevingsplan geen regels die het gebruik van de installaties voor grootschalige elektriciteitsopwekking beperken.” Met dit besluit schrijft het Rijk dus dwingend voor dat het onmogelijk maken van de realisatie en exploitatie van een locatie voor grootschalige energieopwekking niet is toegestaan.

Artikel 9b, lid 1, aanhef en onder b, van de Elektriciteitswet schrijft dwingend voor dat de procedure in afdeling 5.2 van de Omgevingswet (voor inwerkingtreding Ow artikel 3.35, lid 1, aanhef en onder c, van de Wro) van toepassing

is op de aanleg van een productie-installatie (met inbegrip van de aanleg van de aansluiting van die installatie op een net), met een capaciteit van ten minste 100 MW, als het een installatie betreft voor de opwekking van duurzame elektriciteit anders dan met behulp van windenergie. In de definities in artikel 1, lid 1 onder u wordt een hybride installatie, zoals die in dit bestemmingsplan verplicht wordt gesteld, valt onder duurzame elektriciteit.
Het dwingende voorschrift van de procedure in afdeling 5.2 van de Ow heeft tot gevolg dat voor deze ontwikkeling een Rijksinpassingplan opgesteld moet worden en dat de gemeenteraad (in eerste instantie) niet bevoegd is om het bestemmingsplan vast te stellen. De gemeenteraad is alleen bevoegd indien de minister van Economische Zaken en Klimaat bepaalt dat voor deze ontwikkeling geen Rijksinpassingsplan opgesteld hoeft te worden, e.e.a. conform het bepaalde in artikel 9b lid 4 van de Elektriciteitswet 1998.
Bij brief van 14 december 2023 heeft de minister dit aan de gemeenteraad meegedeeld (zie bijlage).

Verder bepaalt artikel 83 van de Elektriciteitswet 1998 dat de gemeenteraad niet bevoegd is om het opwekken, het transporteren en het leveren van elektriciteit in het belang van de energievoorziening aan regels te binden. In artikel 62 van de Gaswet is een soortgelijke bepaling opgenomen ten aanzien van het transporteren en het leveren van gas in het belang van de energievoorziening.
Deze twee bepalingen hebben als gevolg dat de gemeenteraad niet bevoegd is het gebruik van fossiel aardgas als brandstof uit te sluiten. Het uitsluiten van steenkool, biomassa, olie en kernenergie dat nu in het plan is opgenomen vindt haar grondslag in afspraken van het Rijk met energiemaatschappijen, overeenstemming met Engie, wettelijke bepalingen en de mogelijkheden geboden van het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte op basis van de Crisis en herstelwet (CHW).

Met het bestemmingsplan wordt er feitelijk invulling gegeven aan een gebonden bevoegdheid. De inleidende vraag op het referendum kan daarom niet leiden tot het beoogde doel; geen nieuwe aardgascentrale.
Óf het voorliggende bestemmingsplan wordt niet vastgesteld. Dit heeft tot gevolg dat het nu nog vigerende bestemmingsplan Nijmegen Kanaalhavens, vastgesteld op 17 december 2014, van kracht blijft. Het terrein heeft daarin grotendeels de bestemming 'Bedrijf - Elektriciteitscentrale' en is bestemd voor onder meer 'de bouw van bedrijfsgebouwen ten behoeve van de opwekking van elektriciteit door middel van olie, gas en/of steenkool met de daarbij behorende andere gebouwen, bouwwerken en werken, zoals kantoorgebouwen, rookgasontzwavelingsinstallaties, opslag- en/of stortplaatsen voor kolen, vliegas en slakken [...]'. Dit betekent dat een aardgasgestookte elektriciteitscentrale mogelijk is.
Óf het raadsvoorstel, inclusief amendementen komt te luiden dat geen gas is toegestaan. Een dergelijke uitkomst zal resulteren in een aanwijzing van de minister van EZK wegens strijd met de Elektriciteitswet, de Gaswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Samenvattend; op basis van aanwijzing in het Barro, thans artikelen 5.156 e.v. van het Bkl, de Elektriciteitswet artikelen 9b lid 4 en 83 en artikel 62 van de Gaswet is er sprake van uitvoering van een besluit van een hoger bestuursorgaan of de wetgever waaromtrent de raad geen beleidsvrijheid heeft.

Artikel 2 lid 2 sub j: die naar het oordeel van de raad hun grondslag vinden in een eerder genomen besluit waarover een referendum is gehouden of kon worden gehouden.

ENGIE, gemeente Nijmegen en de provincie Gelderland hebben een gebiedsvisie opgesteld voor het plangebied, in het verlengde van het plan ‘De Groene Delta’ uit 2014 en als uitwerking van de aanwijzing als bijzondere werklocatie in het RPW 2021-2024: Gebiedsvisie Waal Energie. De gebiedsvisie met amendement is in de raadsvergadering van 27 november 2019 vastgesteld.
In deze gebiedsvisie is een beeld gegeven van nieuwe functies op het ENGIE-terrein met daarin een onderlinge samenhang, zodat het terrein zich ontwikkelt als Groene Hub waar ondernemers samenwerken op het gebied van energie, water, afval, grondstoffen en logistiek. In de gebiedsvisie is de Barro aanduiding (thans artikelen 5.156

e.v. van het Bkl) benoemd. Bij amendement is biomassa als brandstof uitgesloten, gas niet. De ontwikkeling tot Energie Hub Waal-Energie is bekrachtigd in de Omgevingsvisie Nijmegen Stad in Beweging, door de raad vastgesteld op 28 oktober 2020.
Het nu voor referendum voorliggende gewijzigde vaststelling van het CHW-bestemmingsplan Nijmegen Kanaalhavens – 7 (Waal Energie) vindt zijn grondslag in, en betreft een uitwerking van deze gebiedsvisies. Het raadsvoorstel voor de vaststelling van de gebiedsvisies betreft dus een besluit waarover op een eerder moment een referendum gehouden kon worden.

Artikel 2 lid 2 sub k: waarvan de raad van mening is dat dringende redenen aanleiding zijn om geen referendum te houden.

Met het vaststellen van het bestemmingsplan kunnen duurzaamheidsinitiatieven worden gerealiseerd. Fountain Fuel is een project gestart om een waterstof tankstation te bouwen binnen het plangebied. Fountain Fuel geeft aan dat voor dit project aflopende (Europese) subsidies zijn verleend. Het nu vigerende bestemmingsplan laat de bouw van dit duurzaamheidsproject niet toe. Als de vaststelling van het bestemmingsplan vertraagt of niet doorgaat, dan geeft Fountain Fuel aan dat deze subsidies komen te vervallen en voor hen het project niet realiseerbaar is.

De voorgaande omstandigheid kan de raad aanmerken als een dringende reden om geen referendum te houden, temeer omdat het bestemmingsplan is voorbereid met de uitgebreide voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 Awb. In deze bestemmingsplanprocedure heeft een ieder kunnen reageren op de totale inhoud. Niet alleen de inwoners van Nijmegen maar ook de inwoners van Weurt (gemeente Beuningen), rechtspersonen (bedrijven en instellingen) en organisaties die opkomen voor onmondige belangen zoals natuur en gezondheid. Voorafgaand aan de bestemmingsplanprocedure is een participatietraject doorlopen waarbij alle hierboven genoemde groepen in gesprek hebben kunnen gaan met de gemeente, de initiatiefnemer en elkaar. Het bestemmingsplan is mede op basis hiervan op punten aangepast.

Bovendien zijn er dringende redenen op nationaal niveau om geen referendum te houden. Het Rijk heeft in haar brief over de Rijksdoelstellingen Programma Energie Hoofdstructuur (PEH), d.d. 11 april 2023 (zie bijlage), aangegeven de Barro aanduiding (thans artikelen 5.156 e.v. van het Bkl) te continueren vanwege de noodzaak in leveringszekerheid en het behalen van klimaatdoelen.
Het vigerende beleidskader van het Rijk (Bkl) alsook het Programma Energie Hoofdstructuur maakt duidelijk dat de vestigingsplaats Nijmegen voor grootschalige energieopwekking behouden moet blijven, mede gelet op het feit dat de locatie Waal Energie volgens dit PEH wordt aangesloten op het te ontwikkelen waterstofnetwerk.

Wellicht ten overvloede moet opgemerkt worden dat de procedure een gecoördineerde procedure betreft samen met de Wet natuurbeschermingvergunning (Wnb-Vergunning) die is afgegeven door Gedeputeerde Staten van Gelderland. De Wnb vergunning is inmiddels verleend en de publicatie hiervan zal op basis van de coördinatieprocedure gelijktijdig gebeuren met het raadsbesluit op het bestemmingsplan. Daarmee is er op grond van de Wnb geen belemmering voor een gasgestookte centrale.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
XXXXXXXX (geanonimiseerd)